

Kräv märkning av mat som odlats på slamgödslad mark

Slamutredningen som lämnats till regeringen föreslår fortsatt spridning av slam på våra åkrar. Riksdagen måste säga nej. Slammet innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen som vi inte vet effekterna av. Konsumenterna måste kräva att livsmedel märks så att de vet om maten är odlad på slamfri mark. Det skriver Bertil Hagström i Läkare för miljön.

Vi tippar årligen minst 60 000 ton torkad slam från hushålls-, industri- och dagvattenavlopp på våra åkrar. Slamutredningen (SOU 2020:3) trotsade direktiv och föreslår fortsatt slamspridning. Senare i år ska riksdagen ta beslut i frågan. Det måste bli ett nej!

Kvittblivningen av avloppsslam är det huvudsakliga problemet och eftersom slam också innehåller gödselämnet fosfor så kan ju slamspridning på åkermark te sig som en bra idé.

Men, nej. I slam finns hälsofarliga ämnen; årligen 38 ton antibiotika och andra läkemedelsrester, hormonstörande kemikalier, bromerade flamskyddsmedel, kemikalieggruppen PFAS, mikroplaster, kadmium, kvicksilver samt andra tungmetaller, smittämnen, nanopartiklar (vars effekter är obeforskade) samt okända ämnen som möjligen är hälsofarliga. 100 000-tals främmande ämnen finns i slammet, många av dessa ämnen återfinns i våra livsmedel som producerats på slamgödda marker.

SVENSKT VATTEN, avloppsreningsverkens branschorganisation, påstår att REVAQ-metoden ska kvalitetssäkra slammet genom att "uppströms" verka för att farliga ämnen inte når reningsverken. Det är en bra men en utopisk tanke. Det görs inga specifika analyser i avloppsslammet på organiska ämnen, läkemedelsrester eller mikroplaster. Därtill finns många okända ämnen som därför inte ens kan analysera. Var finns då kunskaper om eventuella hälso- och miljöeffekter?

Vidare negligeras risken för antibiotikaresistens med argument som "Förekomst av resistent gener i miljön innebär inte heller med nödvändighet hälsorisker." (sida 332 i Slamutredningen)

Det är en färfärlig förhoppning att tro att man kan rena tillförande avloppsvatten från alla former av hälsofarliga ämnen. Slamspridningsivrare bör först visa ofarligheten med dessa kemikalier på åkermark, visa att foster inte kan påverkas. Det är inte de, som motsätter sig slamspridning, som skall visa att det är farligt för människor.

Det lätt att förföras av ordet "kretslopp". I utredningen behandlas slamspridning som att sluta ett



"Det ska stå när livsmedlet är producerat på slamfri åkermark eller hellre märka varan med 'livsmedlet är producerat på gifthaltig åkermark', skriver debattören. BILD SHUTTERSTOCK

"Försiktighetsprincipen skall gälla när det gäller gifter på den jord som ska föda oss och våra barn och barnbarn."



BERTIL HAGSTRÖM
Allmänläkare. Med.dr
För föreningen Läkare för Miljön

kretslopp. "Kretslopp" förekommer 294 gånger i utredningen.

Avloppsslam från hushåll, industrier och dagvatten innehåller inte bara kiss och bajs utan en gigantisk blandning av kemikalier från hela världen. Det är knappast ett kretslopp.

I VÄRLDEN FINNS 350 000 kemikalier vars förekomster inte kan kontrolleras. Ämnen som epidemiologiskt är kopplade till skadliga effekter i ekosystemen, men också till skador på människan, som fertilitet, missbildningar i urogenitalorganen, benskörhet, cancer, diabetes, fetma och störd mental utveckling.

Jordbrukarnas intresse är svalt. Svårigheten med kvittblivningen belyses av att bara 20 procent av landets lantbrukare är positiva, framförallt de stora produktionsenheterna i Skåne och Mälardalen. Negativa är 42 procent, enligt LRF:s undersökning. Jordbrukarna är så negativa att reningsverken tvingas betala 200–450 kronor per ton slam för att de ska ta emot det. Det är ju paradoxalt, om slammet nu är så bra.

Hur bör man möta oss konsumenter, som sannolikt kommer ha ökande krav på giftfri mat? Det ökande ekologiska jordbruket godkänner redan nu inte odling på slamad mark. Konsumenterna måste ställa krav på märkning av produkterna. Det ska stå när livsmedlet är producerat på slamfri åkermark eller hellre märka varan med "livsmedlet är producerat på gifthaltig åkermark". Det är ändå vi konsumenter, som måste få avgöra vad vi ska köpa. Det är vi som ska äta maten.

Slam kan förbrännas och ren fosfor extraheras. Man kan ta hand om energin genom biogasproduktion före förbränning. Vätpyrolys är en kostnadseffektiv metod och kan kombineras med fosforåtervinning. Kan man i andra länder, så kan vi.

FÖRSIKTIGHETSPRINCIPEN skall gälla när det gäller gifter på den jord som ska föda oss och våra barn och barnbarn.

Regeringen måste besluta om ett förbud av spridning av avloppsslam på produktiv jordbruksmark.

FRÅN FACEBOOK

Kommentar till artikeln "Åsa Linderborgs bok är full av kvinnohat" (11 augusti).

KATASTROFALA FÖLJDER

■ Hennes "research" vad gäller att peka ut män under metoo är under all kritik. Detta gav ju också katastrofala följder.

/ Irène Månsson

BESVIKELSE

■ Vilken besvikelse, jag som har gillat Linderborg sedan boken "Mig äger ingen".

/ LovaMalin Lundquist

DEFINITION AV KVINNOHAT

■ Definierar du kvinnohat som kritik mot #MeToo?

/ Kristian Fredriksson

Kommentar till artikeln "Göteborg kan ta historisk ställning mot kärnvapen" (13 augusti).

ÖPPNA ÖGONEN

■ Bra, hoppas flera öppnar ögonen.

/ Parvaneh Paparzadeh

KÄMPA

■ Kämpa för ett kärnvapenfritt Kaliningrad...

/ Sune Larsson

SKILLNAD PÅ KÄRNVAPEN

■ Svenska Freds demonstrerade minsann inte när en rysk atomubåt seglade in i Östersjön för någon vecka sedan. Det är tydlig skillnad på kärnvapen och kärnvapen!

/ Magnus Heinstedt

15 300

...så många har nåtts av artikeln "Registrerades som döda med covid-19 – var sjunde dog av annan orsak".

MEST LÄST PÅ ETC.SE

1. Skattebetalarna är Sveriges just nu roligaste cirkusgrupp [ledare]
2. Forskare: Osannolikt med andra väg av corona i Sverige [inrikes]
3. Registrerades som döda med covid-19 – var sjunde dog av annan orsak [inrikes]
4. Hon gör succé med sina Trump-imitationer [kultur & nöje]
5. Åsa Linderborgs bok är full av kvinnohat [krönika]